

FINNMARK FYLKESKOMMUNE
FINNMÁRKKU FYLKKAGIELDA

Areal- og kulturvernavdelinga
Areála- ja kultursuodjalanossodat

BARK

Bevaringsprogram for utvalgte arkeologiske kulturminner og kulturmiljø

Finnmark

Evelyn Johnsen
Oktober 2011

Innhold

1. Innledning	3
1.1 Fremgangsmåte	3
2. Alta kommune – Ingen tilrettelagte kulturmiljø	4
2.1 Ønsket tilrettelegging i Alta	4
3. Berlevåg kommune – Et tilrettelagt kulturmiljø	5
3.1 Tilrettelagt kulturmiljø i berlevåg	5
3.2 Ønsket tilrettelegging i Berlevåg	7
4. Båtsfjord kommune – Ingen tilrettelagte kulturmiljø	7
4.1 Ønsket tilrettelegging i Båtsfjord	7
5. Gamvik kommune – Et tilrettelagt kulturmiljø	8
5.1 Ønsket tilrettelegging i Gamvik	9
5.2 Tilrettelagt kulturmiljø i Gamvik	10
6. Hammerfest kommune – Ett tilrettelagt kulturmiljø	12
6.1 Ønsket tilrettelegging i Hammerfest	12
6.2 Tilrettelagt kulturmiljø i Hammerfest	13
7. Hasvik kommune – Ingen tilrettelagte kulturmiljø	14
7.1 Ønsket tilrettelegging i Hasvik	14
8. Karasjok kommune – Ett tilrettelagt kulturmiljø	14
8.1 Ønsket tilrettelegging Karasjok	14
8.2 Tilrettelagt kulturmiljø i Karasjok	15
9. Kautokeino kommune – Ingen tilrettelagte kulturmiljø	17
9.1 Ønsket tilrettelegging i Kautokeino	17
10. Kvalsund kommune – Ett tilrettelagt kulturmiljø	17
10.1 Tilrettelagt kulturmiljø i Kvalsund	17
11. Måsøy kommune – Ett tilrettelagt kulturmiljø	18
11.1 Tilrettelagte kulturmiljø i Måsøy	18
11.2 Ønsket tilrettelegging i Måsøy	18
12. Nesseby Kommune – Ett tilrettelagt kulturmiljø	19
12.1 Tilrettelagt kulturmiljø i Nesseby	19
13. Nordkapp kommune – Ingen tilrettelagte kulturmiljø	19
13.1 Ønsket tilrettelegging i Nordkapp	20
14. Tana kommune – Ett tilrettelagt kulturmiljø	21
14.1 Tilrettelagt kulturmiljø i Tana	21
15. Vadsø kommune – Ett tilrettelagt kulturmiljø	23
15.1. Tilrettelagt kulturmiljø i Vadsø	23
Konklusjon	24

1. Innledning

Bevaringsprogram for utvalgte arkeologiske kulturminner og kulturmiljø er et av regjeringens ti etablerte bevaringsprogram og skal være en tiårig satsning på skjøtsel og tilgjengeliggjøring av arkeologiske kulturminner og kulturmiljø. BARK skal bidra til at tilrettelagte arkeologisk kulturminner og kulturmiljø har forsvarlig drift og vedlikehold i et langsiktig perspektiv.

Areal- og kulturvernavdelinga ved Finnmark fylkeskommune har fått 150 000,- i tilskudd gjennom Statsbudsjettets Kap. 1729 post 72.6 for å gjennomføre en tilstandsoversikt over skiltete kulturminneområder og kulturmiljøer som er planlagt skiltet. I tillegg skal det utarbeides en prioriteringsliste over de arkeologiske kulturminnene som ønskes tilrettelagt for publikum, både tidligere og ikke tidligere tilrettelagte kulturminner. Skjema med tilstandsvurderingen inneholder tilrettelagt bergkunst, mens prioriteringslisten ikke inneholder bergkunstlokalteter.

Denne rapporten er et sammendrag av denne tilstandsvurderingen som er utført på de allerede tilrettelagte lokalitetene og rapporten inneholder også kulturmiljø som ønskes tilrettelagt. Det finnes mange kommuner i Finnmark som ikke har tilrettelagte kulturminnelokaliteter, men ønsker dette. Representanter innenfor kommunene har kommet med ønsker til prioriteringslisten.

Areal- og kulturvernavdelingen har tidligere fått tildelt midler over post 72.6 til skilting av Kongshavn i Berlevåg og Stallugarggu i Kvalsund som inngår i denne rapport. Rapportering på regnskapet til disse datert 19.10.2011 er sendt separat fra denne rapporten.

Rapporten og prioriteringene er lagt opp kommunevis med tilrettelagte kulturminner og ønsket tilrettelegging prioritert innenfor hver kommune. Noen kommuner ønsker å prioritere tilrettelegging av andre kulturmiljø før det som allerede er tilrettelagt.

1.1 Fremgangsmåte

Areal- og kulturvernavdelingen har ingen samlet oversikt over kulturminneområder som er tilrettelagt for publikum eller deres tilstand. På 1990- tallet ble en del arkeologiske lokaliteter eller lokaliteter der arkeologiske kulturminner inngår tilrettelagt for publikum gjennom prosjektet Fotefar mot Nord. Disse lokalitetene danner grunnlaget for flesteparten av de skiltede og tilrettelagte kulturminneområdene i Finnmark. En gjennomgang av tilstand og skjøtelsesplaner tilknyttet disse områdene var nødvendig. Det er arbeidet med å opprette kontakt med kommunene for å etablere skjøtelsavtaler. Det er sendt ut informasjon om BARK til alle kommunene der de inviteres til å bidra som aktiv prosjektpartner både per post og epost. Å opprette kontakt med kommunene har vist seg å være vanskelig. Det er en gjennomgående oppfatning at de færreste kommunene i Finnmark har ansatte som arbeider med kulturminner og skjøtelsen av disse, dette blir derfor ikke prioritert. Der skjøtelsen av fotefarområder er satt ut til det lokale museet, er kontakt opprettet direkte uten administrasjonen i kommunen som mellomledd. Videre er det utført befaringer til de kulturminnelokalitetene som er skiltet for å oppdatere tilstanden og utføre mindre skjøtelsesoppgaver som ikke krever store tiltak, for eksempel å skru på fotefar-logo på retningsstolper og rette opp skilt og stier som er skjeve eller utydelige. Det er også kontrollregistrert enkelte kulturminnelokaliteter som ikke er tilrettelagt men er vurdert for ny skilting og tilrettelegging.

2. Alta kommune – Ingen tilrettelagte kulturmiljø

Alta kommune har ingen tilrettelagte arkeologiske kulturminner. Kontakt med kommunen ble oppnådd gjennom Verdensarvsenter for Bergkunst – Alta Museum. VAM er et interkommunalt selskap. Selskapet eies av Alta kommune og Finnmark fylkeskommune med 50 % ansvarsandel hver.

VAM presiserer i epost av 8. september 2011 at:

“Verdensarvsenter for bergkunst – Alta Museum kan ikke på et nåværende tidspunkt binde seg til egenandelen, eller garantere kommunens egenandel til et slikt prosjekt. Museet må ha et styrevedtak, fordi dette kan bety omprioritering av oppgaver og ressurser. I tillegg må administrasjonen i Alta kommune ha et politisk vedtak dersom dette betyr økt ressursbruk eller finansiering av egenandelen. Men VAM synes prosjektet er viktig og vi synes det er av stor betydning at Alta kommune har flere kulturminner og kulturmiljøer tilgjengelige for lokalbefolkningen og besøkende. Alta har en rik og spennende kulturhistorie som vi synes alle bør få kunnskap om. Kommunens kulturminner må være synlige i det nasjonale bevaringsprogrammet for kulturminner, BARK. Vi vil i samråd med eget styre og i dialog med kommunen vurdere hvordan vi sammen kan løse de 50 % som kommunen dersom de vil engasjere seg, må binde seg for. Vi synes det vil være synd hvis vår kommune som har så mange kulturminner og kulturmiljøer som er viktig for den regionale og nasjonale historien ikke er med i programmet.”

Kontaktperson hos VAM: Hans Christian Søborg Tlf. 41 75 63 30 Tlf. direkte 95 73 77 78. E-post: haso@altamuseum.no

2.1 Ønsket tilrettelegging i Alta

Verdensarvsenter for Bergkunst, Alta museum (VAM) ønsker tilrettelegging på følgende lokaliteter:

Prioritet 1: ID 74213 Seidekjerringa: 8 meter høy Offerstein. Det er en forvitret naturstein som står fritt ut fra fjellet. Den er formet som et slags hode med hals- og skulderparti, og vender "snuten" ut mot sjøen i V-lig retning. Det er funnet en del bein i jorden rundt den. Her er det behov for oppgradering av stien som er ca. 700 meter fra parkeringsplass til Seidekjerringa, merking av sti, to informasjonsskilt, et på parkering og et ved lokaliteten. På grunn av terrenget vil det være u hensiktsmessig dyrt å ta sikte på universell utforming.

Seidekjerringa. Foto: János Kolostyák, VAM.

Prioritet 2: ID 74082 og ID 68066 området rundt Isnestofte og Langnesholmen; ID 74082 er en 25 meter lang gårdshaug. Minst 9 hustuffer finnes oppå haugen. Tradisjon: Det går sagn om at det har ligget en kirke her på stedet (omkring 1400) og at det en gang ble holdt et

bryllup der med 7 brudepar på en gang. 20 russere hørte om dette og kom for å røve gods. De fikk en same til å vise veg. Han hadde brennende never på en stang for at de skulle se i mørket. Samen kastet fakkelen utenfor et stup. Russerne trodde at han flyktet og satte etter og alle 20 falt utenfor stupet og ble drept.

ID 68066 er et boplassområde fra steinalder med 10 hustufter av Karlebotntypen og en av Gressbakkentypen som ligger på Langnesholmen, dessuten flere ildsteder og røyser. I området finnes også helleristninger på flyttblokker og nyere tids tufter og krigsminner. Langnesholmen har forbindelse med fastlandet og ID 74082 ved lavvann. Området trenger opprusting av stier, merking av stier og informasjonsskilt ved hver lokalitet. På grunn av terrenget vil det være uhensiktsmessig dyrt å ta sikte på universell utforming. Forbindelsen til fastlandet består av en strandbanke.

Langnesholmen med forbindelse til fastlandet. Foto FFK. Sett mot ØSØ

Langnesholmen med forbindelse til fastlandet og avmerkede kulturminner. Nordatlas.no

I tillegg foreslår VAM tilrettelegging av områder på Årøya i Altafjorden og Sautso-Joatkaområdet i Altavassdraget. Disse er prioritet 3 og 4 fra VAM, noe Areal- og kulturvernavdelinga støtter på grunn av vanskelig tilgjengelighet. På grunn av tidsmangel er ikke Prioritet 3 og 4 beskrevet nærmere.

3. Berlevåg kommune – Et tilrettelagt kulturmiljø

Kontakt ble oppnådd gjennom Berlevåg Havnemuseum. Museet er en del av Museene for kystkultur og gjenreising i Finnmark IKS med Arvid Bye som representant for hele selskapet. Selskapet eies av kommunene Hammerfest, Nordkapp, Måsøy, Berlevåg og Gamvik. Kontaktperson ved Berlevåg Havnemuseum er Anfrid Oline Hojem. Tlf: 78981366 eller 93614187. Email: anfrid@kystmuseene.no

3.1 Tilrettelagt kulturmiljø i berlevåg

Prioritet 1: Kongshavn blir tilrettelagt i skrivende stund ved hjelp av midler gjennom Statsbudsjettets Kap. 1729 post 72.6. Askeladden ID som inngår i tilretteleggingen er; ID 53759, ID 53296, ID 56579, ID 46807, ID 14324, ID 56578, ID 73726, ID 17218, ID 4611, ID 44012, ID 4490, ID 73729. Gjennom koordinering mellom Areal- og kulturvernavdelinga og Berlevåg havnemuseum er det blitt utarbeidet et hovedskilt over kulturmiljøet i Kongshavn

3.2 Ønsket tilrettelegging i Berlevåg

Prioritet 2: Løkvika/Laukvika ID 63585, ID 143332, ID 143333, ID 143334, ID 143335, ID 143338, ID 143339, ID 143340. Mangeromstufter, Hustufter fra steinalder, kjøttgjemmer, et aktivitetsområde fra tidlig metalltid, hellegroper, tufter fra jernalder – middelalder, gammetufter, syllmurer fra nyere tid, en røys og åpne boplasser fra eldre steinalder sørvest for området som det er gjort forskningsundersøkelser i. Området representerer et stort tidsspenn i typiske kulturminner langs kysten i Finnmark. Her er det fullt mulig å få til universell utforming. Parkeringsmulighetene er veldig dårlig og må utbedres. Noe trafikkfarlig slik det er i dag, usikkert om det er tenkt som parkeringsplass eller om det kun er massetak.

Prioritet 3: Skonsvika/Svartnes hvor det er påvist 2 mangeromstufter, 9 hellegroper, 2 naust, en tuft fra jernalder, 5 tufter fra middelalder – nyere tid, 10 hustufter, 2 steinkonstruksjoner og en teltring fra yngre steinalder. På grunn av tidsmangel er ikke Prioritet 3, 4 og 5 beskrevet nærmere.

Prioritet 4: Kjølnesområdet (en del grenser opp mot Kongshavn): En mangeromstuft, en gammetuft fra middelalder – nyere tid, 19 hellegroper, en nausttuft, 2 runde tufter fra jernalder, en boplass fra yngre steinalder, 15 hustufter og en røys fra yngre steinalder.

Norge i bilder av Løkvika området. Nordatlas.no

Prioritet 5: Normannset: En mangeromstuft og 2 gammetufter.

4. Båtsfjord kommune – Ingen tilrettelagte kulturmiljø

Kontakt opprettet gjennom Båtsfjord kommune. Kontakt i kommunen er Tony Petterson. tony.petterson@batsfjord.kommune.no Tlf: 78 98 53 62.

4.1 Ønsket tilrettelegging i Båtsfjord

Prioritet 1: ID 18302, ID 111457, ID 56818. Kulturmiljø rundt Hamna i Syltefjorden. Kulturlandskapstype både innmark og utmark som strekker seg 400 m mot SØ i et bredt belte langs bukta ut mot Hammesodden. Her finnes gammetufter, ruinene etter store hus fra kvalstasjonen og et stykke opp i bakken ligger krutthuset oppmurt av rød teglstein. Området fra ruinene som mot SØ preges av en mengde gammetufter, noen er kraftig nedgravd, flertallet er rektangulære, noen er runde. Dette kulturlandskapet er mektig og absolutt verneverdig. Kontrollbefaring ble utført 15.09.2011 av Sametinget. Da ble det registrert og karfestet 22 gammetufter som er automatisk fredet og 7 hustufter som vurderes som ikke

fredet. Ved strandsonen i SØ ligger det 14 gammetufter langs bukta. Hvalfangststasjonen stammer fra andre halvdel av 1800-tallet. Disse hustuftene er ikke fredet, men bør vurderes som kulturminner etter den moderne hvalfangsthistorien som har en stor bevaringsverdi. Det går etablert vei/kjørespor til hytte mellom gammetuftene. Veien ser ut til å være etablert for mange år siden. I 2011 er det gravd jordkabel gjennom en av lokalitetene.

Krutthuset i Hamna. Foto FFK

Prioritet 2: ID 59380, ID 112190, ID 112184, ID 112193. Skjåvika ved Hamningberg. Her finnes Hustufter fra yngre steinalder, et stort felt med torvstakketufter og gammetufter. Hamningberg var del av Fotefar mot nord og også verdiskapningsprogrammet. Gjennom disse har Hamningberg blitt ivaretatt og tilrettelagt. Skjåvika er nevnt i fotefarbrosjyren, men ikke skiltet og informert om på stedet. Det burde skiltes mot Skjåvika fra krysset i Hamningberg, det kan settes opp infoskilt på parkeringsplassen for området og lokalitetskilt ved lokalitetene. Området egner seg for universell utforming. Området er mye brukt og det vil da bli ivaretatt gjennom skjøtsel og informasjon.

Steinaldertufter i Skjåvika. Foto FFK

Norgebilder av Skjåvika

5. Gamvik kommune – Et tilrettelagt kulturmiljø

Kontakt ble opprettet gjennom Gamvik museum. Museet er del av Museene for kystkultur og gjenreising i Finnmark IKS. Selskapet eies av kommunene Hammerfest, Nordkapp, Måsøy, Berlevåg og Gamvik. Kontaktperson hos Gamvik museum er Torstein Johnsrud tlf: 78 49 79 49 torstein@kystmuseene.no

5.1 Ønsket tilrettelegging i Gamvik

Prioritet 1: ID 37490 Gamvik museum vil prioritere tilrettelegging av Labyrinten i Steinvåg. Labyrinten ligger på Mikkbergodden i tilknytning til Slettnes kulturminneområde som er tilrettelagt gjennom Fotefar. Labyrinten er beskrevet i fotefar prosjektet Slettnes, men den er ikke tilrettelagt med sti og skilt. Til tross for dette er den ofte besøkt da besøkende er nysgjerrig og spør om veien hit. Denne ønskes tilrettelagt med lokalitetsskilt, stisystem og anvisningsskilt fra den eksisterende fotefarstien, både for å formidle dette kulturminnet, men også for å ha kontroll på ferdsele i området med å etablere en sti og anvisningsskilt. Et lokalitetsskilt som forklarer at besøkende ikke må flytte/fjerne stein, eller lage bålplasser inni labyrinten, er også viktig. Bak labyrinten er det registrert urgraver, disse burde også opplyses om og oppfordre folk til ikke å trå i området. Labyrinten er et klassisk eksempel på lignende labyrinter funnet på kysten fra Finnmark til Kola. Nedenfor er et eksempel på hvordan et lokalitetsskilt med tekst på tre språk er tenkt. Under skiltet kan det plasseres en postkasse med besøksbok, der tilreisende oppfordres til å komme med forslag til hva labyrinten kan ha blitt brukt til og om de har sett lignende andre steder i verden. Området består av kupert terreng og en universell utforming vil bli kostbart og vil fjerne litt av opplevelsen av berglandskapet.

Labyrinten, skilt kan plasseres ved den blå sekken til venstre i bildet, ca 10 m øst for labyrinten. Foto FFK.

Labyrinten på Mikkbergodden

I Vångområdet og på Kolahalvøya finnes det flere labyrinter. Disse ligger ofte på de mest værharde og utsatte kveldstrøkkene. Kanskje er de fra tiden 1000-1500 e.kr. og har vært brukt i forbindelse med magi og berøpninger. I Vång og Kola er de trykket til steder som i isländernes tradisjoner er forbundet med stedet der den store sjøormen (samisk: gárvuol) bor. Sjøormen var vel symbolet på stormværet, farlige og kumle kverter.

P. Simonsen skriver i *San-Finland, hvor en labyrint av denne art kalles en "tomedeans", finnes det tradisjoner om at mange mennesker tok husevneide i hendene og dannede kjepene i labyrinten mere de sang. Tenker man seg en slik forestilling, da ser man formelig for seg den store sjøormen som slinger og snuler seg. Man kan ha tenket seg dette ved under sang å etablisere dens utendene og berøpninger. Ved enhver slik rituelle er det veldig viktig at all gjøres skrevet. Om noen kommer på et stinn, et ord eller en berøpning, venter berøpningen medalt, sånd stædig, ikke pagning.*

Her på Mikkbergodden ligger en labyrint med minst 11 røtter stein. Den er vanskelig å se fordi vannpartiet er ermet. Diameter er 18 m. ca 12 meter vest for labyrinten, på en flat og den nå tidligere mest kjente finnes en samling av rundt 6 gravraver bestående av flat, mindre, bekkelformede bruddeuser. Når vannet i dem tørkede.

I Gamvik ligger noen av labyrintene er "raserfeli" eller "jornofeli" som russiske handelsmenn bygde for å disse en bestemt russisk dans i. Andre historier berder at labyrinten var brukt som lokal anerkjennelse. Fotefarstien ble brukt for å finne og bli brukt i labyrinten for ut å finne vann ut igjen. En vider passer på at han fulge gangene og ble til brukt. Hvis han falt, fall han bak, så han fortalte. Labyrinten er vanskelig, så det færreste fast ut. De fleste svakt med.

Det mestkelige er at noen identiske labyrinter finnes bl.a. på en øy i Kola og i nærheten i et gult i Portugal. En annen labyrint som ligger på Mikkbergodden i San Finland er identisk med denne. Labyrinten på Mikkbergodden er en av de bestkjente og den mest kjente er såkalt Labyrinten er unik i sin størrelse og utforming. Det er viktig at enhver skal bli sett eller flytt på, slik at labyrinten beholder sin opprinnelige form.

Labyrinten på Mikkbergodden
The maze at Mikkbergodden

Labyrinten på Mikkbergodden
The maze at Mikkbergodden

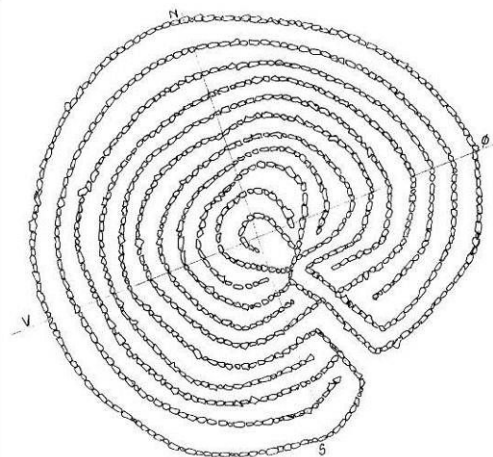
Labyrinten på Mikkbergodden
The maze at Mikkbergodden

The maze at Mikkbergodden

In San Finland there are two labyrints, one at the Kja-nya island, the other at Mikkbergodden. The Labyrint at the Kja-nya island is erogenous and almost unchangeable, but at Mikkbergodden the maze is still easy to see, as the pictures above show clearly. These labyrints are dated to approx. 1000-1500 AD, and are probably remains of East Sams (East Lapland) culture and habitation. No written documentation about the use of the labyrints exist, but one believes that it has been used in some kind of ritual. More information is found in the booklet "The Labyrint", look at the Product page.

Gokkhehds loidhe flis dojllaad

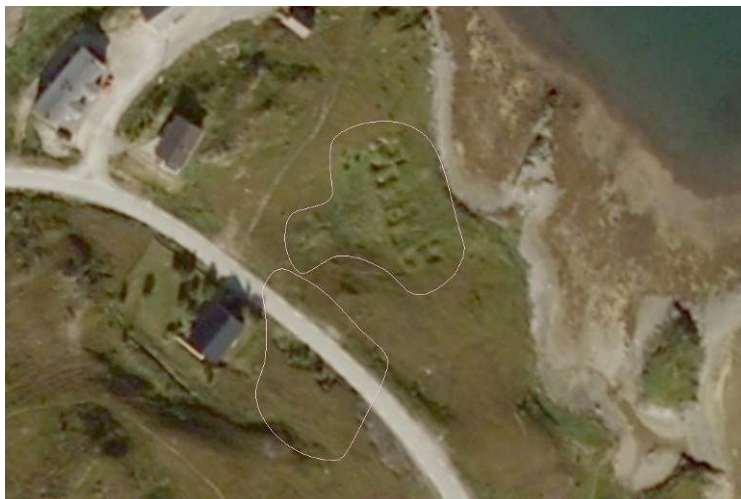
In San Finland there are two labyrints, one at the Kja-nya island, the other at Mikkbergodden. The Labyrint at the Kja-nya island is erogenous and almost unchangeable, but at Mikkbergodden the maze is still easy to see, as the pictures above show clearly. These labyrints are dated to approx. 1000-1500 AD, and are probably remains of East Sams (East Lapland) culture and habitation. No written documentation about the use of the labyrints exist, but one believes that it has been used in some kind of ritual. More information is found in the booklet "The Labyrint", look at the Product page.

Eksempel på lokalitetsskilt

Skisse av labyrinten lagd av skoleelever i Gamvik

Prioritet 2: ID 37478 Mangeromstuften på Skjånes G/bnr 10/12 øst for Skjånes gnr 10 bnr 96. Særegent anlegg av en type som er kjent fra flere steder på Finnmarkskysten, dokumentert av bl.a. Håvard D. Bratrein. Man ser anlegget på flyfoto, eller som uregelmessigheter i høydekurvene på et vanlig kart. Dersom denne tilrettelegges er det naturlig å ta med ID 8047 som er registrert rett sør for mangeromstufta. Universell utforming er mulig.

Norge i bilder av mangeromstuften Id 37478 på Skjånes øverst og ID 8047 nederst. Nordatlas.no

5.2 Tilrettelagt kulturmiljø i Gamvik

Prioritet 3: Gamvik kommune har gjennom Fotefar mot nord prosjektet tilrettelagt Slettnes – Med østhavet som nærmeste nabo i 1998/99. Her er en rekke kulturminner gjort tilgjengelig for publikum langs en kultursti merket med anvisningspinner med fotefarlogo. Lokalitetene ligger i Daumannsvika, Hollendervika og Steinvåg. Kartet på skiltet til Daumannsvika er feil i forhold til hvor kulturminnene ligger i terrenget. Kanskje skiltet har stått på en annen plassering opprinnelig.

Hovedskiltet til Slettnes kulturminneområde

Kulturminnestien er ca. 4 km lang. Skjøtselsplan for området er fra 2006, området ble befart og søppel ble fjernet i 2006. Oppstart av skjøtsel i 2007 og skjøtselstiltak på Steinvåg – Russebua ble utført i 2008. Avtale ”om planlegging og vedlikehold av Fotefar mot nord” mellom Finnmark fylkeskommune og Gamvik kommune. Gamvik kommune utfører den skjøtsel som til enhver tid er nødvendig for at kulturminneområdet skal være presentabelt. I 2011 ble det utført kontrollregistrering av geometri på enkelte lokaliteter og fotefarlogo ble skrudd på hver tredje stolpe. Lokalitetsskiltene er kun på norsk, dette burde endres på da det er masse turister, blant annet tyskere som besøker stedet. Noe oppdatering på geometri er nødvendig og enkelte plattinger over bruganger er løse og burde festes. Videre behov for Slettnes kulturmiljø er;

- Skilt mot severdigheten Slettnes i krysset til Slettnes fyr.
- Lokaltetskilt på flere språk
- Utvidelse av parkeringsplass på selve slettnes, inndeling bobiler.
- Fjerning av søppel og rekved, kontinuerlig ettersyn over tid.
- Vedlikehold av russebua i Steinvåg, eier gjør ikke dette.
- Ønskelig at turistene parkerer på selve Slettnes og går derfra.

Retningsstolpene har fotefarlogo

Russebua i Steinvåg trenger skjøtsel

Det er behov for nye lokalitetskilt på flere språk

6. Hammerfest kommune – Ett tilrettelagt kulturmiljø

Kontakt ble opprettet med Hammerfest kommune. Kontaktperson er Gerd Hagen. Tlf 99390488. Epost Gerd.Hagen@hammerfest.kommune.no

6.1 Ønsket tilrettelegging i Hammerfest

Prioritet 1: Ytre Forsøl ID 56607, ID 73752 og ID 17255. Området består av hustuffer fra yngre steinalder og gammetufter fram til etterreformatorsk tid i tillegg til en rekke røyser. Området ligger ca. 1 km fra bilvei på sti. Området er et utfartsområde for lokale. Merket sti som leder folk ned til stranden mellom kulturminnene styrer ferdselen i området. Hovedskilt oppe ved ID 73752 som forteller om området og at man må være varsom. Merking av sti nordover, vest for ID 17255, forhindrer allerede påbegynt sti gjennom kulturminnene. Lokalitetsskilt ved lokalitetene informerer om kulturminnene og forhindrer at folk lager bål plass i tuftene.

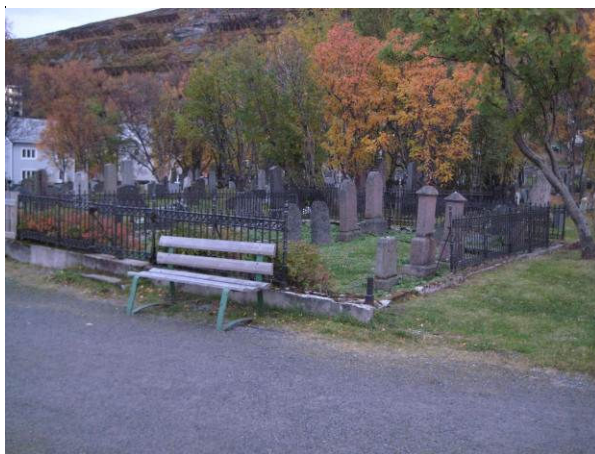

Norge i bilder av Ytre forsøl

Prioritet 2: Hauen kirkegård ID 87959. Hammerfest kommune ønsker å restaurere den gamle delen av Hauen kirkegård i Hammerfest. Deler av gjerder, den ytre muren og gamle gravstøtter trenger skjøtsel. De ønsker også å få opp informasjonsskilt på flere språk som forteller om historien til kirkegården og byen.

Gamle gravstøtter er samlet i et hjørne

Gjerde mangler på innhengning innenfor kirkegården

6.2 Tilrettelagt kulturmiljø i Hammerfest

Prioritet 3: ID 87983 og ID 63606. Kirkegårdsbukt er tilrettelagt gjennom Fotefar mot nord. Området har fått nytt hovedskilt og lokalitetsskilt. Lokalitetsskiltene er kun på norsk, det burde produseres nye på flere språk. Hovedskiltet er på tre språk og ikke slitt. Området er tilrettelagt med benker, renovasjon og gangbru beregnet for rullestoler ned til plattform med benker ved stranden. Stiene i området burde merkes bedre slik at besøkende ikke vandrer utenfor og lager egne nye stier.

Lokalitetsskiltene er nye, men de er kun på norsk

Reinen beiter i området og bidrar til å holde vegetasjon nede

Ved hovedskiltet finnes benker

7. Hasvik kommune – Ingen tilrettelagte kulturmiljø

Hasvik kommune har ikke respondert på invitasjonen til deltagelse i BARK.

7.1 Ønsket tilrettelegging i Hasvik

Prioritet 1: Finnmark fylkeskommune ønsker bedre informasjon om gårdshaugen i Breivik ID 7838. Den ligger under gjenreisningsbebyggelse. Gårdshaugen dateres tilbake til 12-1300-tallet, med stor sannsynlighet for eldre aktivitet. I 2003 ble et treskilt satt opp av Hasvik kommune. Tidligere er det formidlet til Areal- og kulturvern avdelinga at fastboende i Breivik og Hasvik kommune ønsker bedre informasjon om gårdshaugen gjennom et informasjonsskilt med tekst på norsk, samisk, eng. og tysk, illustrasjoner og kartavgrensning av kulturminnet. Skiltet kan settes opp på siden av plakattavlen på bedehusveggen, som ligger i direkte tilknytting til kulturminnet. Kulturminnet har også behov for sikring av den ene profilveggen som holder på å rase ut mot sjøsiden. Sikringsbehovet er videreformidlet til Tromsø museum som mottar midler for slike tiltak. Det er ikke utarbeidet skjøtselsplan for gårdshaugen. Det er behov for skjøtselsplan, skilt og sikring av den åpne profilen. Det ble søkt om 15 000,- over Statsbudsjettet Kap. 1729 post 72.6 i 2008, men ingen anmodning om utbetaling da Areal- og kulturvern avdelinga selv ikke hadde ressurser til å starte opp prosjektet.

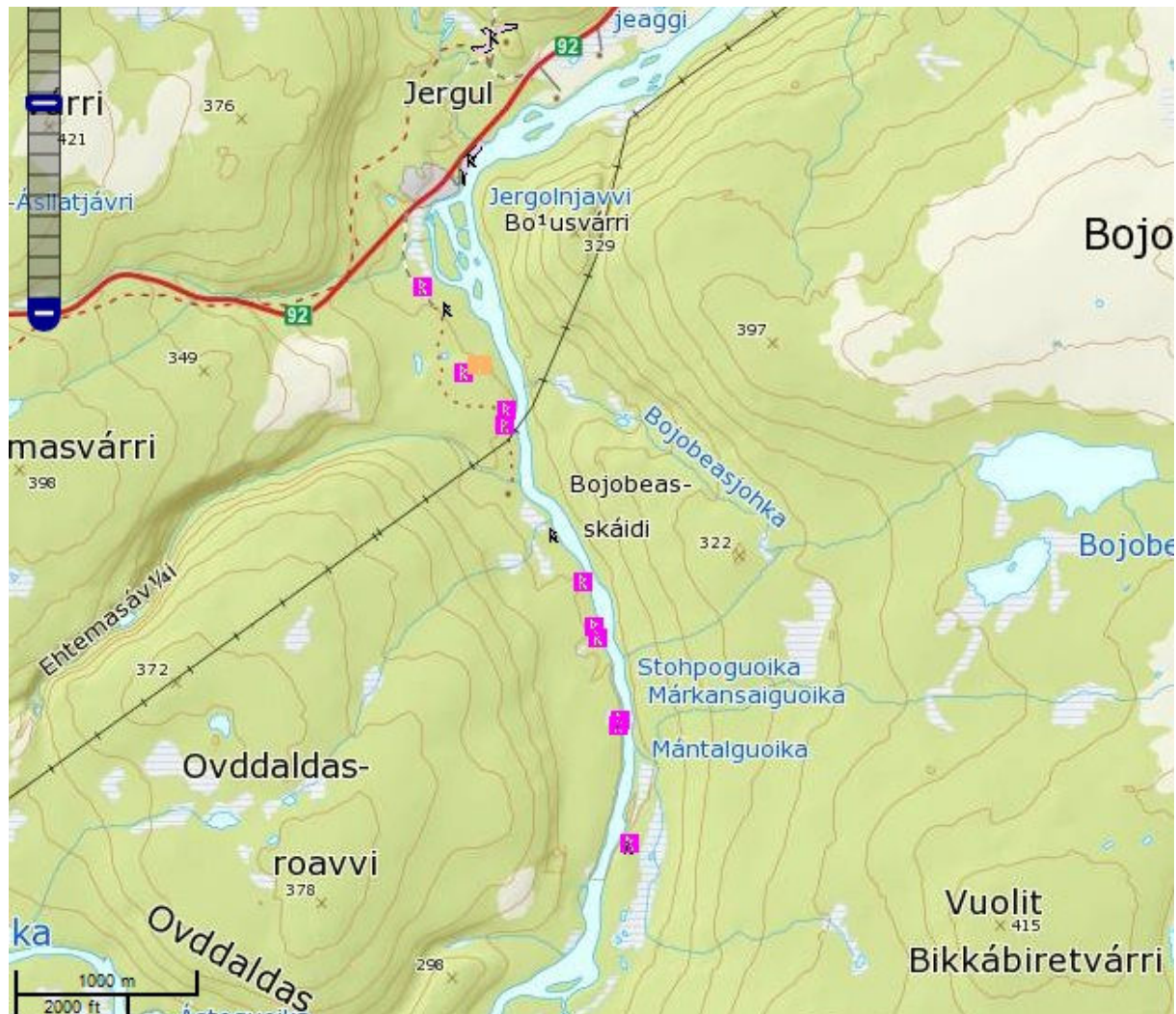
8. Karasjok kommune – Ett tilrettelagt kulturmiljø

Kontakt med Karasjok kommune ble opprettet gjennom Teknisk avdeling. Kontaktperson i kommunen er Hans Gunnar Guttorm. Tlf 78 46 80 48 Epost hans.gunnar.guttorm@karasjok.kommune.no

8.1 Ønsket tilrettelegging Karasjok

Prioritet 1: Karasjok kommune ønsker å tilrettelegge kulturmiljøet oppover Iešjohka med en kultursti. Området består av spor etter menneskelig aktivitet helt tilbake til steinalderen. Området er rikt på typiske kulturminner for dette området. Her finnes årran, ássebákteilsteder, gravrøyser, offerplass, siedi, kjøttgjenmer, bosetning- aktivitetsområde fra steinalder og nyere tids syllmurer. Området i Jergul som er ønskelig å tilrettelegge begynner ved Riksvei 92, sørvest for Jergul grustak. Herfra går det en sti oppover elvedalen og innbefatter følgende lokaliteter ID 47073, 47072, 67399, 134613, 134641, 134652, 134654,

143694, 143724, 143725, 143726, 143727, 143728, 143730, 143731, 143732, 143733. Området strekker seg over ca 4.0 - 4.5 km. I registreringsskjemaet er kun ID67399 som ligger nærmest riksveien og ID 143730 som er det kulturminnet som ligger lengst opp i elvedalen, ført inn, dette fordi samme forhold gjelder for alle de andre mellom disse.

Kart over Iešjohka med kulturminner. Nordatlas.no

8.2 Tilrettelagt kulturmiljø i Karasjok

Prioritet 2: I Ássebákti kulturminneområde er ID 26888 og ID 37294 tilrettelagt med sti og skilting som en del av Fotefar mot nord prosjektet på 90-tallet. Løypen er en kombinert kultur- natursti. Det finnes en rasteplass tilrettelagt med gapahuk med bål plass, toalett, søppelstasjon, benker og et stort hovedskilt på engelsk, tysk, norsk og samisk. Kulturminneområdet i Ássebákti er prioritert i "Skisse til en langtidsplan for skjøtsel av arkeologiske kulturminner og bergkunst i Finnmark 2006-2020" som ble vedtatt 6. desember 2005. Skjøtselsplan ble utarbeidet av Kjersti Dahl den 26.10.2005. Stien var ferdig tilrettelagt i 1998/99. Området har behov for bedre merking av løypa, i noen områder var det vanskelig å se hvor kulturstien gikk videre. Stolper og skilt var ødelagt eller borte. Videre behov for Ássebákte kulturmiljø er;

- Skjøtselsavtale.
- Oppfølging, fjerning av søppel på rasteplassene.

- Flere retningspinner langs stien
- Fotefarlogo på anvisningsskilt, merking av tursti med fotefarlogo.
- Lokale skilt ved kulturminnene er slitt eller borte, tekst må oppdateres og stå på flere språk.
- Kilometer fra parkering til første kulturminne skulle vært angitt på hovedskiltet på rasteplassen.
- Grep for å hindre stidannelser rundt Ássebákteildstedene
- Skilt om varsomhet kan være lurt.

Det ble søkt om 43 500,- over Statsbudsjettet Kap. 1729 post 72.6 i 2008 til nye skilt, men ingen anmodning om utbetaling i 2009 på grunn av at FFK ikke har hatt ressurser til å gjennomføre prosjektet.

Natursti-skiltene trenger å skiftes ut

Retningsskilt mangler ved veikryss

Noe informasjon står kun på norsk

Skiltinfo mangler

9. Kautokeino kommune – Ingen tilrettelagte kulturmiljø

Kontakt ble opprettet med Kautokeino kommune. Kontaktperson er Marit Inger Bongo. Tlf 78 48 72 07. Epost Marit.Inger.Bongo@Kautokeino.kommune.no

9.1 Ønsket tilrettelegging i Kautokeino

Prioritet 1: Kautokeino kommune ønsker å lage en kultursti i området i Ávži hvor Stuves meridianbue er. Kulturminner som skal inngå er blant annet fangstgroper og sieidi. ID 17477, ID 74033, ID 94725 og en sieide med ID 147389. Sieidi, bestående av en stor, sprukket steinblokk med en hvit stein som markør på toppen. Mye reinhorn er deponert i sprekkene på blokken. Det ble også observert noen mynter og andre metallgjenstander av nyere dato. Det er ca 3,5 km fra fangstgropanlegget og opp til Struvepunktet og Seidien. Det finnes parkeringsplass i nær tilknytning til fangstanleggene. Her kan man tilrettelegge med informasjonsskilt om historien til fangstkulturen i området og om Struve meridian- punktet. Dette vil da bli en kombinert tur- kultursti, der turen går opp til Struvepunktet og Seidien.

10. Kvalsund kommune – Ett tilrettelagt kulturmiljø

Kvalsund kommune har ikke respondert på invitasjon til å delta i BARK.

10.1 Tilrettelagt kulturmiljø i Kvalsund

Prioritet 1: Áhkánjárstábba - Stalloen i Kvalsund ID 142332. Er en del av fotefar mot nord prosjektet. Stalloen ligger ved den gamle Rv 94. Det ble produsert et lokalitetsskilt på tre språk i 2011. Dette ble plassert ved en rasteplass ca. 800 meter nordøst for stalloen, med utsikt rett mot stalloen ute på neset. Dette skiltprosjektet fikk midler gjennom Statsbudsjettets Kap. 1729 post 72.6.

Nytt skilt til Stalloen satt ut september 2011

Stalloen skuer ut over Repparfjorden

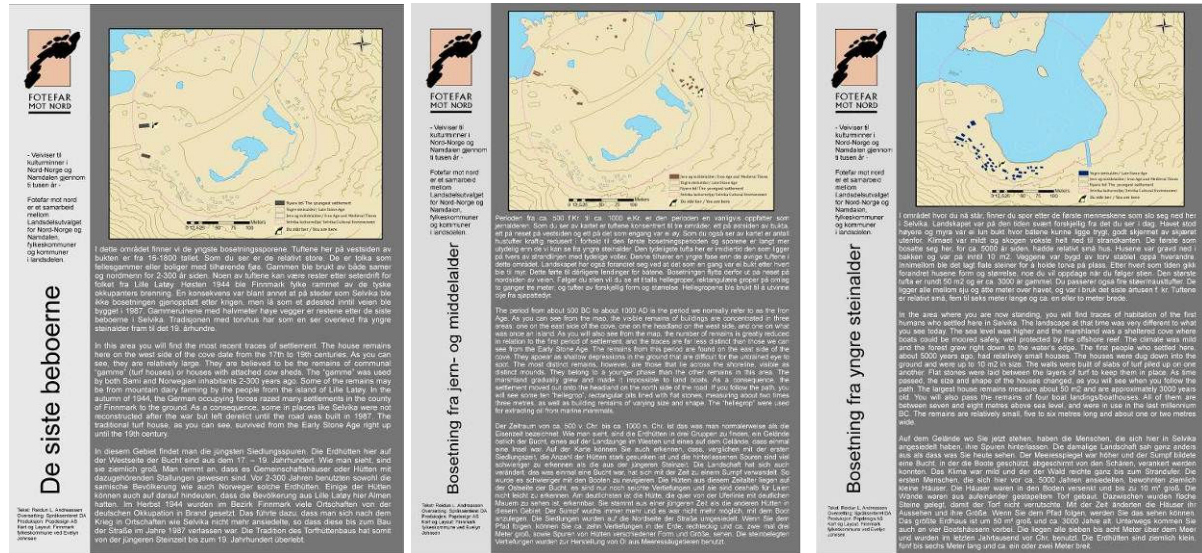
11. Måsøy kommune – Ett tilrettelagt kulturmiljø

Kontakt ble opprettet gjennom Måsøy museum. Museet er del i Museene for kystkultur og gjenreising i Finnmark IKS. Selskapet eies av kommunene Hammerfest, Nordkapp, Måsøy, Berlevåg og Gamvik. Kontaktperson er Bernt Jacobsen – Måsøy Museum. Telefon 78 42 37 66. E-post bernt.jacobsen@masoy.kommune.no

11.1 Tilrettelagte kulturmiljø i Måsøy

Prioritet 1: ID 145696 og ID 145697, disse ID-nr tilsvarer det gamle ID 36892. Området er tilrettelagt i 1996 med markert sti, hovedskilt og tre lokalitetsskilt i forbindelse med Fotefar mot nord-prosjektet. Skjøtselsplan er av juni 2005. Befart i juni 2005. Selvika kulturminneområde er prioritert i “Skisse til en langtidsplan for skjøtsel av arkeologiske kulturminner og bergkunst i Finnmark 2006-2020” som ble vedtatt 6. desember 2005. Sommeren 2011 ble området befart. Da ble enkeltminnene målt inn og lagt i Askeladden som to lokaliteter, og fotefarlogo ble skrudd på påler og skilt. Det ble også produsert nye skiltplater på tre språk til lokalitetsskilt som ble satt inn i de eksisterende rammene. Befaringen viste at det dannes nye stier og en dyp sti er dannet gjennom jernaldertuftene. Dette er et resultat av dårlig merket sti. Med bedre merking og årlig skjøtsel vil område tåle videre tilrettelegging. Her er det mulig med universell utforming ved å lage en gangbro for rullestol rundt løypa som ikke har krevende terreng. Produksjon av nye skilt med større skrift og skiltstolper som er lavere enn de nåværende er også nødvendig for universell utforming. Videre behov er; Skjøtselsavtale om årlig skjøtsel av stien, dreier seg om å løfte steinene oppå lyngen slik at de vises. Flere retningspåler som markerer stien, nå går folk utenom stien og danner således nye stier. Sperring av stien som er dannet gjennom jernaldertuftene (tilbakeføring). Skilt som oppfordrer folk om å holde seg innenfor stien

Nedenfor følger bilder av skiltene som ble produsert i 2011.

11.2 Ønsket tilrettelegging i Måsøy

Prioritet 2: ID 47332, ID 37316 og 17754 Ingøy. To gårdshauger, ene er gjennomskåret av vei. På toppen av gårdshaugene er det spor etter fiskehjeller. I 2010 ble det oppdaget at det var gravd minst 5 til dels dype groper i gårdshaugen for nedsetting av fiskehjeller, de ble

imidlertid satt en annen plass. I hullene etter prøvetakingen ble det gjort flere funn som ble sendt inn til museet. I sør er ei oppkasta grøft, hvor profilen viser tykke kulturlag, med fiske- og dyrebein. Flere tufter fra nyere og eldre tid oppå haugene. Det er usikkert om Tromsø museum har utført noen sikringstiltak her i 2011. Måsøy museum vil gjerne tilrettelegge dette bosetningsområdet og kirkestedet med informasjon, gjerne også i forbindelse med den gamle Skareveien som går over til Finnes 1,5 km lenger sørvest. Dette kan bli en kombinert turkultursti. Gårdshaugene trenger betydelige sikringstiltak i form av tildekking av de gravde hullene og profilen. Det går hurtigbåt mellom Havøysund og Ingøy.

Norgebilder av Inga som viser de to gårdshaugene

Store hull etter gravemaskin i haugene

12. Nesseby Kommune – Ett tilrettelagt kulturmiljø

Kontakt er opprettet med Varanger Samiske museum. Kontaktperson er Amund Steinbakken, forvalter ved Mortensnes. Det er imidlertid kjent at Steinbakken ikke fortsetter ved Varanger Samiske museum i 2012.

12.1 Tilrettelagt kulturmiljø i Nesseby

Prioritet 1: ID 87470 Mortensnes kulturminneområde er områdefredet og forvaltes av Varanger Samiske museum som har en egen forvalter for Mortensnes. Det er kontinuerlig skjøtsel og vedlikehold her. Det er et utstillingssenter og parkeringsplass på området. Det er et gammelt grustak som forstyrrer en av lokalitetene, stier som er etablert under tilretteleggingen er lagt noe nært tuftenes voller, men det virker som om folk holder seg innenfor stiene slik at kulturstien fungerer fint. Nede ved fjæra er det rekonstruert en fellesgamme som er åpen for gjester. I 2011 har Varanger Samiske museum arbeidet med å få detaljregistrert alle enkeltminnene innenfor området, dette arbeidet er ikke avsluttet. Vegetasjon holdes nede ved at sauer beiter her.

13. Nordkapp kommune – Ingen tilrettelagte kulturmiljø

Kontakt ble opprettet gjennom Nordkapp museum. Museet er del av Museene for kystkultur og gjenreiseing i Finnmark IKS. Selskapet eies av kommunene Hammerfest, Nordkapp, Måsøy, Berlevåg og Gamvik. Kontaktperson hos Museet er Arvid Bye. Epost arvid@nordkappmuseet.no Tlf 78477207

13.1 Ønsket tilrettelegging i Nordkapp

Prioritet 1: Kjelvik er et av de viktigste fiskevær i Finnmark gjennom flere hundre år. ID 95207; Kjelvik gamle kirkegård beskrives i 1750 som en liten, vel innhegnet kirkegård. Kirken skal etter tradisjonen ha stått inne på kirkegården (Holand 2005). Kirkegården ligger fint til og er omgitt av et gjerde av påler og kjetting. En eldre/opprinnelig kirkegårdsmur ses som inn mur/voll noe utenfor eksisterende gjerde. Flere gravstøtter er skadet/ødelagt og det finnes rester av enkelte trekors. En del graver er umerkede. Kirkegården er etnisk blandet.

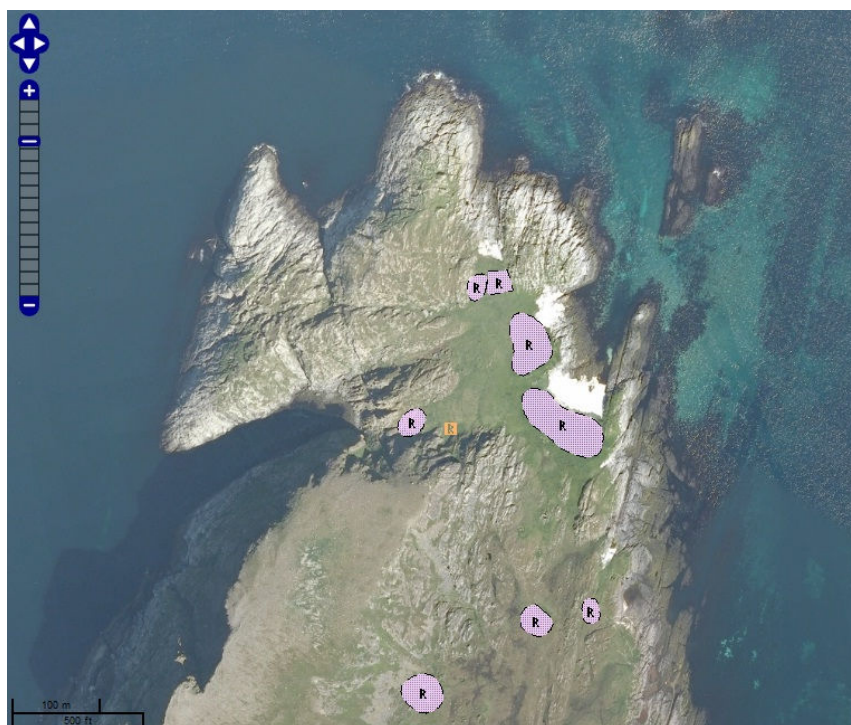
På Magerøya har fiskeværbsosetningen trolig tatt til i andre halvdel av 1200-tallet. Før 1520 er det lite skriftlige kilder som forteller noe om fiskeværbsosetningen, derfor vet vi lite om forholdene de første århundrene. Omkring 1520 var det ni fiskevær på Magerøya, et av disse var Kjelvik. Kjelvik hadde på denne tiden 10 skattebetalende familier. Første skriftlige beretning er fra 1556 da Stephen Burrough på sin andre reise skriver at han befant seg ved Kjelvik, her så han en liten kirke og noen hus. Ved inngangen til 1600-tallet hadde Kjelvik blitt det største været på øya med 32 skattebetalere. Kommunen hadde navnet Kjelvik helt fram til 1950 da man endret navn til Nordkapp kommune. Kjelvik har ikke hatt fast bosetting siden midten av 1970-tallet, men flere av husene brukes stadig som hytter og sommerhus. Det går turstier både fra Honningsvåg og Nordvågen som er mye brukt både av lokalbefolkning og turister. Det er 3,5 km til Kjelvik på gammel vei fra botn i Nordvågen. I Kjelvik er det registrert andre automatisk freda kulturminner, fra askeladden ID 89745: Her er gjort en rekke gårdshaugfunn.” Disse gårdshaugfunnene er ikke registrert med geometri”. Området har ikke vært grundig undersøkt. På flyfoto sees mange tuftformasjoner og fruktbare områder som minner om gårdshauger.

Norgebilder av Kjelvik med avmerket kirkegård

Prioritet 2: Tunes, rikt kulturmiljø med ID 143299, 143301, ID 143302, ID 143303, ID 143306, ID 143307 og ID 143308. Omkring 1520 var det ni fiskevær på Magerøya, et av disse var Tunes. Tunes var på denne tiden det største, med 27 skattebetalere (tilsvarende 27 familier). Omkring 1590 var hovedkirkene på Magerøya Tunes og Kjelvik. Tunes ligger 8 km

fra E69 opp mot Nordkapp. Det går en sti ut til stedet. Langt fra bilvei og øde beliggenhet. Dersom det skal skiltes hit fra bilvei, må det etableres en skriftlig skjøtselsavtale med Kommunen/museet. Kommunen/museet må her ha kontinuerlig oppsyn gjennom hele barmarks sesongen hvis dette kulturmiljøet skal tilrettelegges for turisme.

Norgebilder av Tunes med avmerket kulturminner

14. Tana kommune – Ett tilrettelagt kulturmiljø

Tana kommune har ikke respondert på invitasjon til å delta i BARK

14.1 Tilrettelagt kulturmiljø i Tana

Prioritet 1: ID 46914, ID 7492 og ID 116939 Gollevårre ble tilrettelagt på 90- tallet i forbindelse med Fotefar mot Nord. Området er ikke skiltet fra bilvei, men et hovedskilt på 5 språk står på parkeringsplass ved veien. Dette har fått en bøy i rammen og burde byttes ut. Det er også litt vanskelig å se hvor løypen starter, fordi det kun er et knehøyt skilt ved start. Her burde det settes opp et høyere pilskilt som viser til kulturminneløype. Deler av løypa, ca 800 meter, spesielt starten, er preget av vannsig fra fjellet som danner store myr og sørpete områder. Her burde det legges materiale/stinetting for å konsolidere stien og årlig skjøtsel i forbindelse med den må etableres. Anvisning på bilvei burde ikke settes opp før stien er utbedret. Langs stien er det pilskilt mot fangstgroper, kjøttkjeller og boplass, men ingen skilt i veikrysset som viser km til fangstgroper den ene veien og km til boplass den andre veien. Ved fangstgropene, kjøttkjeller og boplass burde det settes opp lokalitetsskilt på flere språk. Selve stien burde merkes bedre med flere retningspinner og fotefarlogo. Slik det er nå er det vanskelig å se hvilken sti som er den riktige. Området er et veldig fint utfluktsområde som viser et stort fangstsystem og fjellbosetning noe som er typiske kulturminner i Finnmark, men stien trenger store utbedringer for å være et godt tilbud for turister.

Hovedskilt ved veien

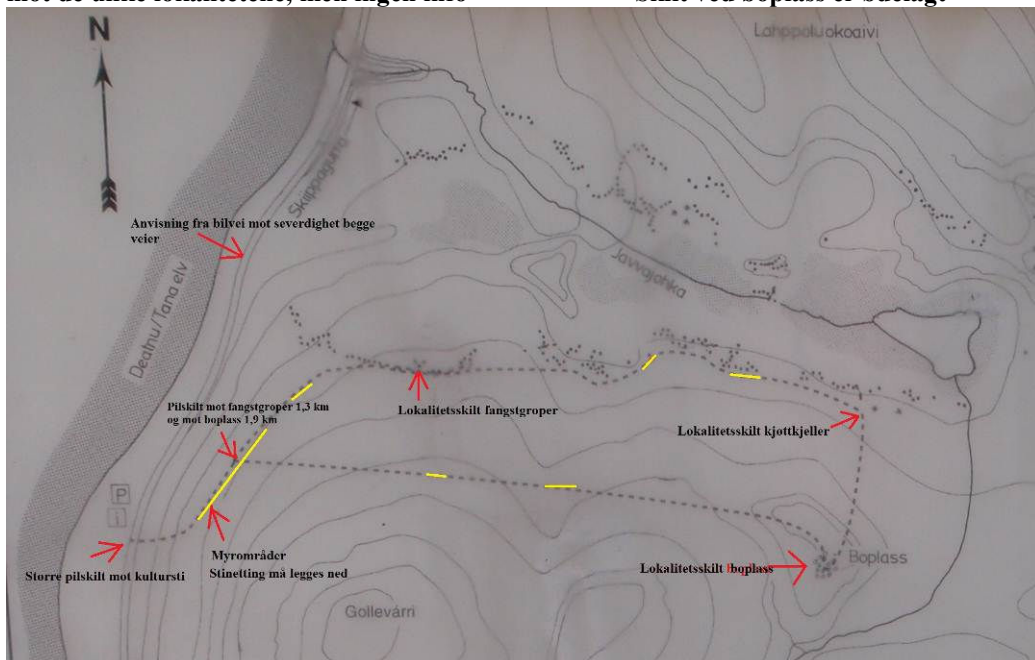
Starten på løypa er dårlig merket, kun et lite skilt i kanten

Pilskilt mot de ulike lokalitetene, men ingen info

Skilt ved boplass er ødelagt

Kart som viser tiltak som må gjøres for å gjøre kulturminneløypa tilgjengelig for publikum.

15. Vadsø kommune – Ett tilrettelagt kulturmiljø

Kontakt opprettet med Varanger museum IKS avd. Vadsø museum-Ruija kvenmuseum
tlf 78 94 28 90 Kontaktperson er Synnøve Thingnæs synnove.thingnas@varangermuseum.no

15.1. Tilrettelagt kulturmiljø i Vadsø

Prioritet 1: ID 8921 og ID 28318 Vadsøya kulturminnepark er tilrettelagt i forbindelse med Fotefar mot nord-posjektet på 90-tallet. Skjøtselsplan er av 2003. Befart og skjøtslet i 2004. videre er det befart og oppfulgt i 2004, 2005 og 2006. Her er det gjort mye div. skjøtsel fram til og med 2006. Fjerning av søppelbokser har bidratt til redusert forsøpling. Museet vil nå gjøre kirkeruinen og middelaldertuftene mer synlig. Kirkeruinen er vanskelig å identifisere på grunn av busker, kratt og store trær på området, disse ønsker de å få fjernet. Dersom dette ikke lar seg gjøre, har de tenkt på fysisk merking av tuften på markoverflaten. Men det er stor sannsynlighet for at ruinen blir godt synlig når vegetasjon blir fjernet. Et lite skilt som viser hvor den ligger kan være et hjelpemiddel for formidlingen og sannsynligvis tilstrekkelig for identifiseringen. Kirkegården er bra markert og museet bruker å klippe gresset der om sommeren. Området for Middelaldertuftene blir veldig overgrodd med vegetasjon på sommeren og det er vanskelig å se tuftene. De har tidligere hatt sauer beitende på området, men ikke nå. Det er ønskelig å få ned vegetasjonen og sauer er et bra virkemiddel. Utgravningen som ble gjort på 70-80-tallet har etterlatt seg åpne sjakter som ”sår” i enkelte av tuftene, det er i midlertidig bare en (den største) sjakten der sand er synlig. I de fleste sjaktene har det dannet seg et tynt torvlag. Den åpne sjakten der sand er synlig kan bli et problem dersom sauer legger seg ned i den og bruker den som ly, dette vil føre til at de graver seg inn i tuften. Dersom dette blir et problem kan geotekstil legges i sjakten som et skillelag og et torvlag over for å dekke ”såret”. Museet er også villig til å holde et overblikk med situasjonen (jevnlige kontroller av sauenes adferd på området) dersom man prøver å sette sauer på området uten å dekke med geotekstil. Gjerdet rundt området må vedlikeholde før sauer settes utpå. Vadsø museum har også et ønske om å fortsette deler av utgravningen fra 70-tallet.

Område for kirkeruinen

Middelalderparken er overgrodd med gress

Åpne sjakter etter utgravninger på 70-tallet

Konklusjon

Tilstandsvurdering av tilrettelagte kulturminner og kulturmiljø i Finnmark er gjennomført sommeren 2011 i regi av BARK – Bevaringsprogram for utvalgte kulturminner og kulturmiljø. Utfra innspill fra kommuner, museer og privatpersoner er det utformet en prioriteringsliste over lokaliteter som ønskes tilrettelagt over en tiårs periode. Areal- og kulturvernavdelinga sendte ut invitasjon til alle kommunene og museene om å delta i BARK, med påfølgende påminnelse i august. Enkelte kommuner har ikke kommet med tilbakemelding, dette gjelder Hasvik, Kvalsund, Lebesby, Porsanger, Sør-Varanger og Tana. Videre er det to kommuner som har meldt sin interesse for å være med i BARK, Vardø og Loppa. Vardø har imidlertid ikke kommet med forslag til områder som ønskes tilrettelagt. Loppa har tenkt litt på et par områder de kan tenke seg å tilrettelegge for publikum, men har ikke økonomi til å prioritere dette på nåværende tidspunkt.

BARK blir tatt med i Regional plan for kulturminner og kulturmiljø som er en langtidssatsing på kulturminner og kulturmiljø i Finnmark. De prioriterte kulturmiljøene i BARK vurderes å representere et bredt utvalg av de typiske kulturminnene man finner i Finnmark. Finnmark har for få tilrettelagte kulturminnelokaliteter og BARK er en veldig bra måte å få til større prosjekter for å gjøre vår kulturarv tilgjengelig for publikum.

Fylkeskommunen, kommunene og museene avventer videre informasjon om prosedyrer på søknad og tildeling av midler gjennom BARK Statsbudsjettets Kap. 1729 post 72.6.